

A HALÁSZAT MINDEN ÁGAZATÁT FELÖLELŐ SZAKLAP.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET. * SZERKESZTI: UNGER EMIL DR.

Kéziratok és szakkérdések a szerkesztőség címére küldendők.

Előfizetési díjakat és hirdetések az Országos Halászati Egyesület (Budapest, V. ker. Kossuth Lajos-tér 11. II. emelet 215.) fogad el.

Szerkesztőség: Budapest, II., Herman Ottó-út 15. sz.

M. Kir. Halélettani és Szennyvíztisztító Kísérleti Állomás.

MEGJELENIK EGYELŐRE MINDEN HÓ KÖZEPÉN.
Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nemtagoknak előfizetési díj:
Egész évre 12 pengő.
Fél évre 6 pengő.
Külföldre egész évre 16 pengő.
Állami alkalmazottaknak 50 %-os kedvezmény jár.

HALÁSZAT — (FISCHEREI)
FACHBLATT FÜR DIE GESAMTINTERESSEN DER FISCHEREI
Organ des Ungarischen Landesfischerei-Vereins Budapest.

Verantwortlicher Redakteur:
Dr. Emil Unger.

Administration: Ungarischer Landesfischerei-Verein,
BUDAPEST,
Kossuth Lajos-tér 11. II. 215.

Redaktion: Kgl. Ung. Versuchsstation für Fischereibiologie und Abwässerseittigung, Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

TARTALOM: Purgly Pál † Iklódy-Szabó János. — Új pisztrángos tógazdaság. Vásárhelyi István. — Bogár, mint haltáplálék Dr. Székessy Vilmos. — Apróságok a multból — Techet Róbert. — Az Országos Mezőgazdasági kiállítás halászati vonatkozású madártani csoportjáról. — Hogyan népesítsük be halastavainkat? — Ördögüzés. — Irodalom könyvismertetés. — Ujdonságok — Vegyesek. Külföldi Lapszemle. — Arjegyzés. Hirdetések.

INHALTSANGABE FÜR DAS AUSLAND: P. Purgly † — Neue Forellenteichwirtschaft — Käfer als Fischnahrung. — Erinnerungen — Literatur — Neuigkeiten. — Auslandschau. — Preisliste. — Annoncen.

Purgly Pál

PURGLY PÁL

1855—1939

Még pár nap előtt úgy állt előttünk, mint a büszke tölgy, biztos, határozott fejtartással és tekintettel nézve a horizonba, akár fent a Bakony tölgyesei között, akár a zúgó, morajló, vagy szinpompáiban ragyogó, csendes Balaton ölen, vagy Veszprémben az ősi vármegye házában, vagy a dunaparti kupolacsarnokban, a felsőházban, ahova a vármegye közbizalma küldötte fel őt, mindig ezt a határozott, cselekvésben és akarásban biztos, de emellett nemesszívű férfiút láttuk magunk előtt. És most, íme, mint ahogyan a természetben is történni szokott, a tölgy, amely úgy látszott, hogy örökön-örökké áll, hirtelen összeomlott.

Azt mondhatjuk, hogy a szíve vitte el. Két pompás fia, a magyar huszárok délceg egyenruhájában, ott szolgált hazáját a legutóbb lefolyt harcokban a Kárpátok bércein. Ő maga, húséges, nemesszívű hitvesét fajszi és vámosi Ányos Alizt több év előtt elveszítve, egyedül ült a bakonyi nagyestergári kúriában, vágódó szívvel gondolva pompás fiatal hajtásaira. Nem volt egészen egészséges, de azért külsőleg nem látszott, hogy az alatos kór már megtámadta szervezetét és ilyen állapotban vonatra ült, hogy a távoli Kárpátokban, Munkácson viszontláthassa hasonnevű huszárhadnagy fiát. Fáradtan, lázasan, betegen jött vissza és május hó 18-án, kimerült szíve egy csendes álmában megszűnt dobogni. Temetése tisztelőinek és barátainak óriási részvéte mellett május hó 20-án, délután 5 órakor folyt le Nagyestergáron, ahol a családi sírboltban helyezték nyugalomra.

83 évet élt, de azért a Bakony, Veszprém és a Bala-

tonvidék szinte nem akarja elhinni, hogy nem láthatja többé az ő kedves, nemesszívú, derék Pali bácsiját, az igaz, lovagias, magyar nemes úr mintaképét. De siratják őt a Mezőföldnek ringó, buzakalászos, zöld mezői is, mert ez volt az ő szülőföldje. 1855-ben, a Lepsény melletti Kőkút-pusztán látta meg a napvilágot egy, a magyar úri erényekben gazdag szülői ház körében. Atyja jószási Purgly Sándor, mint huszárhadnagy küzdötte végig az 1848-i szabadságharcot, várfogságot szenvedve hazafiúi felbuzdulásáért. Édesanyja récei Békeffy Alojzia, a magyar nagyasszonyok mintaképe, férjéért és nagy családjáért áldozva mindent, töltötte el nemes életét.

A mai korban, amikor annyit hallunk a keresztény reneszánsz szükségességről, példaadasként állíthatjuk oda a mai fiatalságnak Purgly Pált, aki a boldog kényelemben élő nemesi kor minden előnye dacára, már egy személyben gazda és kereskedő is volt. Bécsben végezte el a kereskedelmi akadémiát és a föld rögének munkálása mellett már fiatal éveiben boldogult édesatyámmal együtt megalapította a Balaton Halászati Részvénytársaságot, amelynek hosszú éveken át ügyvezető igazgatója, később elnöke lett. Ez a részvénytársaság nagy kereskedelmi érzékkel, de viszont a gondos gazda előrelátásával vette kezébe a halászatnak eddig szétszórt üzemét. A magyar föld egyik legnagyobb értéke, a fogas kellő megbecsülésben részesült. Az ő eszméje volt, amelyet a halászati szakértők *Purgly-rendszernek* neveznek, a fogas ikráztatásának az a módja, amely a rablógazdálkodás helyett lehetővé tette a fokozatos igények kielégítése mellett a nemes halállomány állandó szaporítását.

Bárhova ment, energiája mindenütt a becsületes munka nyomait hagyta hátra. — Élete egész útján emellett a kedélyes humor jellemezte, öröm volt az ő körében lenni, hallgatva egy hosszú életkor bölcs élet-tapasztalatait. Halász, szőlőgazda a gyönyörű Badacsonyi és vidékén, mezőgazda fent a szubalpin klímában, a Bakonyban, mindenütt egyformán ott volt és most, amikor utolsó útjára kísérjük, könnybe lábadt szemekkel egy nagy távoli vidék, mely egyformán a magáénak vallotta őt, kíván neki a hosszú és eredményes munka után megérdemelt nyugalmat és pihenést. De nemes lelke mint példaadás itt fog előttünk járni tovább, megmutatva, hogy miként kell a hazáért, családjáért, embertársaiért, hozzá közelálló, részben az ő gondoskodó keze alatt álló emberekért dolgozni, küzdeni. Emléke örökre be lesz vésvé a Bakony, Veszprém és a Balatoni gondolatért élő és lelkesülni tudó emberek szívébe.

Iklódy-Szabó János.

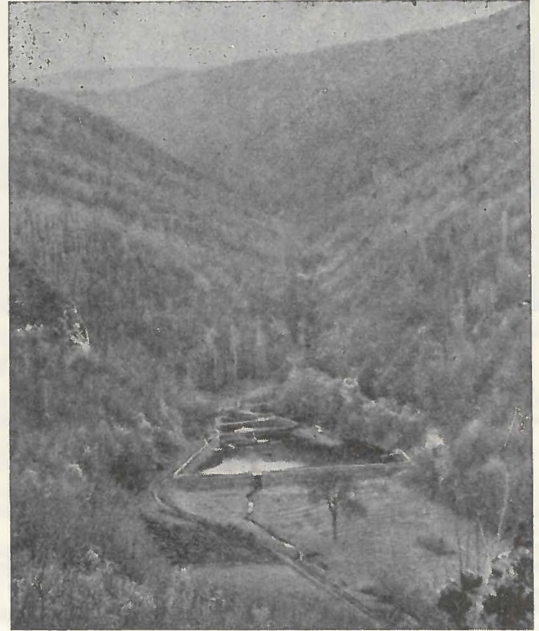
Új pisztrángos tógazdaság a Bükkben.

A Bükk kisebb-nagyobb patakjaiban a sebes pisztráng valamikor őshonos volt. A kultúra terjedésével azonban a lillafüredi és szilvásváradi vizek kivételével majdnem teljesen kiveszett.

A Bükk nyugati oldalán folyó várvölgyi patak pisztrángállományának is ez volt a sorsa. 1936-ig csak elvétve lehetett benne egy-egy sebes pisztrángot látni. Pedig, hogy régen több is lehetett, láthatólag ezt bizonyítja az itt levő s valószínűleg még a dédesi várhoz tartozó régi halastó gátja.

A megfelelő víz, a benne élő néhány pisztráng s főleg a meglevő gát maradványa adta egy kisebb pisztrángos tógazdaság létesítésének eszméjét Vida Lászlónak, ki a Bükk nyugati oldalán több rákos patakot bérelt, köztük a várvölgyit is. Az itt levő régi gát mellett a tulajdonostól területet is bérelt s 1936-ban minden külső segítség nélkül hozzáfogott a tógazdaság berendezéséhez. Először is a kb. 1548 négyzetméter területű, régi tavat hozta rendbe. Benépesítésére a

környékbeli patakok utolsó, sokszor tekintélyes nagyságú, sebes pisztrángjait használta. Szívárványos telepítő anyag is csak került valahonnan, úgy, hogy ma már mind a két pisztrángból kb. 100 kgr. szép nagy s anyának való alkalmas hala van.

A Vida-féle pisztrángos tógazdaság (Várvölgy, Bükkhegység).
Vásárhelyi István felvétele.

A nagy tó rendbehozása után egy kisebb nevelő tavat (III. sz.) is épített, amit egy másik kis patak táplál. A rajta keresztülfolyó víz egy 8 m hosszú, 1 m széles árkon át, a nagy tóba folyik. Ezt az árkot használja fel igen ügyesen keltetésre, oly formán, hogy 2 méteres közökben, küszöbökkel ellátott rostélyal elzárja, s a keltetés megkezdése előtt az iszaptól kitakarítva, tiszta homokkal felszórja s ide helyezi az ikrát. Már az idei keltetési időben is használta pár száz darab sebes és szívárványos saját termékenyítésű ikráját. (A termékenyítést a garadnai halköltőnél tanulta). Ez az első keltetés igen jól sikerült. Ebben az árokban kb. 10—15000 drb. ikrát lehet kikeltetni. Az ivadéknak a felette levő, nevelő tóba való helyezése is nagyon egyszerű. Csak a rácsokat kell eltávolítani s a kis halak felúsznak.

1937—38-ban még három 273 négyzetméter összterületű nevelő tavat épített a nagy tó feletti két terraszon, úgy, hogy a víz bukva folyik az alatta levőkbe. A tavak gátjai a kikerülő földből épültek kb. 10—15 cm agyag-burkolással. A patak vize a nagy tóba s a többiekbe is egy ráccsal elzárt deszkacsatornán át folyik. A nagy tavat a várvölgyi patak s a kisebbeken keresztülhaladó Torma patak táplálja. Mind a két patak olyan bővizű, hogy még legnagyobb szárazságban is kellő mennyiségű friss oxigéndús vízzel látja el a tavakat. A víz elvezetése a nagy tóból egy két méteres, egyszerű, házilag készült deszka zsilipen történik, amelyik a halak elszökésének meggátolására drót ráccsal van ellátva. Ez a zsilip szolgál egyszersmint árapasztóul is. Nagy esőzések, hóolvadások után azonban a megszorodott víz elvezetésére nem bizonyult elegendőnek. Ezért a patakból kiindulva, a tavak mellett, egy árapasztó árkot tervez a bérlő. Ezenkívül a nagy tóból lefolyó víz medréből egy kb. 100 m. szakaszt akar elrekeszteni, anyahal-tartónak. Habár a tovább fejlesztéshez terület volna bőven, több tavat egyelőre nem szándékozik építeni. Ma tehát a tógazdaság áll;

I. sz. hizláló tó	1548	négyzetméter
II. sz. tó, ivadék nevelő	65	„
II. sz. tó, ivadék nevelő	91	„
V. sz. tó, ivadék nevelő	27.5	„
V. sz. tó, ivadék nevelő	117	„
VI. sz. keltető árok	8	„

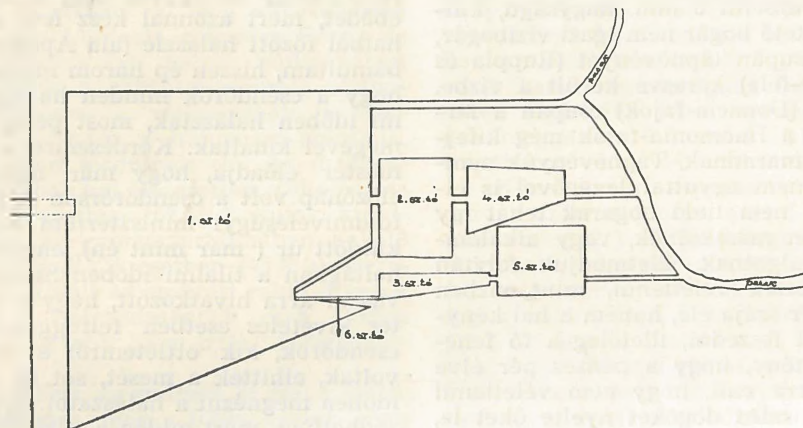
Összesen: 1856.5 négyszögméter

víz felületből.

A nagy tó mélysége a duzzasztó gátnál 1.8 m, ami nevelő tavak felé haladva, fokozatosan sekélyesedik 0-ig. Az ivadéknevelő tavakból III., V. sz. 0.80 m., míg a II., IV. sz. 1 m mélységű.

dékot értékesítsék, részint pedig, hogy a téli keresletet könnyűszerrel kielégíthesse. A számításnak ez a része be is vált. Szépen nőnek, szaporodnak. Csak a gátakat rongálják nagyon amiért azután a bérlő tüzzel-vassal irtja őket.

Végül pedig a bérlőnek egy tiszteletteljes kérését volnék bátor tolmácsolni a Halászati Felügyelőséghez. Tekintve, hogy a patakok (tehát nyílt vizek) népesítését is előmozdítja, kérné, hogy a garadnai halköltőből az ideai keltetés alatt pár ezer szempontos ikrával, vagy ivadékkal kegyeskedne segíyezni. (Amit nézetem szerint meg is érdemelne.)
Vásárhelyi István.

A Vida-féle várvölgyi (Bükk hegység) pisztrángos tógazdaság.

A bérlő a halgazdaságot három éves üzemmel akarja kezelni, olyformán, hogy évente 10—15000 drb. ikrát eltevte, egyelőre 2—3 q piacraérett pisztrángot száút eladni. Az etetést a tavakra helyezett döggosarakan termelt légy-álcákkal, lámpásózással s a környéken könnyen beszerezhető húshulladékkal gondolja olón megoldani.

Amint az előjelek mutatják, a kitűzött célt a bérlő is fogja érni. Ehhez a halmennyiséghez u. i. elegendő zfelülete van. S a szívós kitartással párosult ügyszere te is feltétlenül meg hozza majd bőséges kamatját. iszen az egész halgazdaságot úgyszólván a semmiből, gnagyobb részt a saját keze munkájával létesítette, ak or, mikor még a megélhetéshez szükséges összeget is gtöbbször éjszakai rákászattal kellett neki előte- mteni.

A tógazdaság jelenlegi halállományja:

- 150—200 drb. piacképes vegyes pisztráng,
- 200—250 drb. 1937. évi kelésű vegyes ivadék
- 250—300 drb. 1938. évi kelésű vegyes ivadék

piacképes nagy pisztrángjait azonban nem szándéko- k értékesíteni, hanem igen helyesen, meghagyja yáknak.

A tógazdaság jó hatása már a várvölgyi patak állo- anyán is látszik. Az t. i. a halastavak felett is, alatt tele van 1937—38. évi ivadékkal. U. i. a tavakból szabadultakon kívül 1937-ben ívás edeje alatt, taná- omra, az összes anyaghalait kieresztette a tavakat pláló patakba s ezek itt leívtak. A kelés pedig, ten- ntve, hogy a patak szennyeződésnek nincs kitéve, en jól sikerült. Így megvan rá a remény, hogy a rnyék patakjai pár év alatt szépen benépesednek. oben annyival is inkább bizom, mivel a patakok ha- szati joga is a bérlőé, aki azokat féltő gondnal őrzi. rgalmas közlekedő utaktól távol esik, orvhalászat- k, szennyeződésnek kitéve nincs, amit különben patak benövöttsége is majdnem lehetetlenné tesz.

Az állományban eddig semmiféle pusztulás nem lt. Csupán a rákokkal van baj. U. i. azokat minden ban megtelepítette. Részint, hogy az etetési hulla-

Bogár, mint haltáplálék

A vízben élő állatok között a bogarak (fedelesszár- nyú rovarok, Coleoptera) úgy testnagyságuk, mint egyedszámuk tekintetében eléggé feltűnő csoportot al- kotnak. Ezek a vizibogarak több családhoz tartoznak (Dystiscidae, Haliplidae, Gyrinidae, Hydrophilidae és mások) és különböző mértékben alkalmazkodtak a vizi élethez. Előfordulnak úgy pocsolyákban, mint kisebb- nagyobb tavakban és más álló vizekben, továbbá pata- kokban, folyókban, sőt néhány fajuk még a tengerpar- tok féligszós vizében is él. Életmód szerint egy részük növényevő, nagyobb számban azonban ragadozók. A légzéshez szükséges oxigént nem a vízből veszik fel, hanem közvetlenül a levegőből és így még szennyezett vízben is megélnek. Minthogy a vizibogarak repülni is tudnak, mindenütt hamarosan megjelennek, ahol idő- szakonként víz gyűlik meg, így pl. kiöntéses területe- ken, vagy újonnan létesített halastavakban.

A vizibogarak felsorolt tulajdonságai arra engednek következtetni, hogy köztük és a halak között bizonyos biológiai összefüggések lehetségesek. Ezek valóban meg is vannak és már régóta ismeretesek. A két állatcsoport közötti viszony nagyon egyoldalúan nem a halak, ha- nem a bogarak javát szolgálja. A vizibogarak ragadozó fajai (csikbogárfélék és lárváik, továbbá csiborlárva- k), minthogy táplálékuk megegyezik a halak táplálékával az utóbbiaknak veszedelmes versenytársai. Tehát már nagyobbfokú elszaporodásukkal is kárára lehetnek a halállományynak, különösen, ha azt is számításba ves- zük, hogy igen jó étvágyú állatok. A nagyobb csik- bogarak lárvái igazi mintaképei a legmohóbb rablók- nak. Másrészt azért nagyon veszélyesek a csikbogarak és lárváik a halállományra, mert megtámadják és meg- dézsmálják a halivadékot, sőt falánkságuknak még na- gyobb halak is áldozatul esnek.

Ezekkel a károkkal szemben a vizibogarak eddigi ismereteink szerint a halászatra semmi hasznot sem haj- tanak. Eddig még semmi adatunk sem volt arra, hogy a vizibogarak vagy lárvák a halak eledelül szolgálhat-

nának, úgy hogy az 1936-ban megjelent „Fischerei-Le-xikon” még azt állítja, hogy „sem a bogarak, sem a lár-váik mint haltáplálék nem jönnek számításba”. Nemrég azonban egy irodalmi adatot találtam, amely arra utal, hogy talán érdemes lenne ezt a kérdést felülvizsgálni. Hellén Wolter, finnországi entomologus, 1937-ben a No-tulae Entomologicae (Helsingfors) című folyóiratban közli, hogy a Lappföld egyik kisebb tavából (Petsamo: Laukkujärvi) egy pénzes pért (Thymallus thymallus) halásztak ki, amelynek gyomrában nem kevesebb mint 14 bogár került elő és ezek nagy része még életben volt. Valamennyi példány egy fajhoz tartozott és pedig a Haemonia mutica — nevű sásbogár (Chrysomelidae) egyik alfajához. Ez a körülbelül 6 mm. nagyságú, kül-sőleg kis cincérre emlékeztető bogár nem igazi vizibogár, hanem mint növényevő csupán tápnövényét (Ruppia és Myriophyllum-nevű hinár-féle) keresve került a vízbe. Míg a többi sásbogárnak (Donacia-fajok) csupán a lár-vája él vízi életet, addig a Haemonia-fajok még kifej-lett korukban is a vízben maradnak. Tápnövényük nem-csak táplálékot nyújt, hanem egyuttal levegővel is el-látja őket. Ezek az úszni nem tudó bogarak tehát így egész életükben a hináron mászkálnak, vagy alkalom-adtán a víz fenekén sétálgatnak. Életmódjuk folytán semmiesetre sem kerülhettek véletlenül, mint vízben lebegő állatok a pénzes pér szája elé, hanem a hal kény-telen volt őket a hinárról leszedni, illetőleg a tó fene-kéről felkapkodni. Az a tény, hogy a pénzes pér élve nyelte le a bogarakat, arra vall, hogy nem véletlenül egyéb táplálékkal együtt, mint dögöket nyelte őket le, hanem szándékosan és egyenként szedte össze.

Mindezek után tehát fel kell tennünk, hogy a hal céltudatosan járt el, amikor ezeket a bogarakat egyen-ként összefogta és ez a cél aligha lehetet egyéb, mint a táplálkozás. Hogy ebben az esetben rendes táplálko-zásról van-e szó, vagy csak arról, hogy megfelelőbb táplálék hijján kapta-e be a bogarakat, egyelőre nem dönt-hető el. Annyi azonban mindenesetre lehetséges, hogy pl. a Lappföld élőlényekben aránylag szegény tundra-tavaiban, vagy hasonló természetű vizekben a halak már nem oly válogatósak és hogy ott szokásos táplálé-kukat legalább bizonyos mértékben bogarakkal is pó-tolják.

Dr. Székessy Vilmos.

Apróságok a multból.

Irtá: Tectet Róbert.

Közel tízévi állami szolgálatom alatt többször be-jártam a régi Nagymagyarországot, ezen idő alatt több mint háromszáz helyen fordultam meg és ezen utazásaim alatt igen sok érdekes, néha kellemes, néha azonban igen kellemetlen dologban volt részem. Az alábbiakban két érdekes, még a világháború előtti időből való kis történetet fogok előadni. Mindkettő a szabadvízi halá-szattal való érintkezésem kezdetén történt meg velem. *A tilalmi idő felfüggesztése.*

Legelső hivatalos utam 1913. év tavaszán a Bácskáb-a, annak is a déli részébe, Dunabökényre vezetett, ahol egy több mint ezer holdas, a kincstár tulajdonát képező holtágot kellett felmérnem. Itt jöttem először érintke-zésbe a dunai halászokkal, akikkel később még annyi sok dolgom volt és itt tanultam meg ezt a nehéz mun-kát becsülni. Az itteni halászerületet, mint a Dunán le-felé általában ebben az időben az apatini főhercegi ha-lászi területet házikezelésbe vétele által kiszorult te-hetősebb apatini svábok bérelték ki. Mint minden halász, ezek is tele voltak panaszokkal és már megérkezésem-kon az ottani bérlők vezetője N. J. elpanaszolta, hogy mennyi zaklatásnak vannak kitéve a csendőrök részé-ről a tilalmi idő miatt. Az ekkor még igen kezdetleges

szaktudásommal igyekeztem megmagyarázni a tilalmi idő fontosságát és különösen azt, hogy saját maguknak ártnak legtöbbet, ha azt nem tartják be becsületesen. Előadásomat nagy áhitattal, de még nagyobb fejcsová-lásokkal hallgatták, ellentmondani azonban tiszteletből nem mertek és én azzal a büszke tudattal hajtottam álomra fejemet, hogy ime mennyi ívóhalnak menttetem meg, illetőleg hosszabítottam meg az életét.

Másnap kezdtem a felmérést és két napig nem is történt semmi nevezetesebb dolog, a harmadik napon délben, amikor a vadregényes sűrű dunai füzesben ebédpihenőt tartottam, egyszerre csak azzal állt elő N. J., hogy ne egyem meg a magammal hozott hideg ebédet, mert azonnal kész lesz a különféle dunai friss halból főzött halászlé (ala Apatin) és a sült hal. Nagyot bámultam, hiszen ép három nappal azelőtt panaszkodott, hogy a csendőrök minden halukat elvették, mert tilal-mi időben halásztak, most pedig a különféle halak tö-megével kínáltak. Kérdésemre, a ravasz apatini halász-mester előadja, hogy már nincsen semmi baj, mert előzőnap volt a csendőrörsön és ott bejelentette, hogy a földművelésügyi minisztérium halászati osztályából ki-küldött úr (már mint én), engedélyt adott arra, hogy a holtágban a tilalmi időben halászhassanak, ugyanis ra-vaszul arra hivatkozott, hogy a földművelésügyi minisz-ter kivételes esetben felfüggesztheti a tilalmi időt. A csendőrök, kik ottlétemről es személyemről tájékozva voltak, elhitték a mesét, sőt ők is kijöttek a gyönyörű időben megnézni a halászatot. Erről azonnal meg is győ-ződhettem, mert midőn a sűrű füzesből kijöttem a holt-ág partjára, a másik parton élénken üdvözölt két kakas-tollas.

Én persze azonnal beszüntettem a további halásza-tot és leszidtam a halászmestert, a csendőröknek azon-ban, a halászok könyörgésére nem szóltam, nehogy el-kobozzák a nagy értéket képviselő új hosszú húzóháló-jukat. Pedig kár volt, mert igaz, hogy míg ott voltam, nem mertek többé halászni, de elutazásom után megint folytatták, amint azt a szomszédos palánkai halászbérlő-től néhány héttel később megtudtam. Itt is fel kellett mérnem egy holtágot és már megérkezésem napján azzal állt elő az ugyancsak apatini halászbérlő, hogy neki is adjak engedélyt arra, hogy tilalmi időben halászhassanak, mint ahogy N-nek adtam Dunabökényben, ahol vigan halásznak rám való hivatkozással. Erre sürgősen felvilágosítottam a dolog állásáról és megfenyegettem, nehogy követni merje a dunabökényieket; a palánkiak szomorú szívvel vették ezt tudomásul. A bökényieknek pedig irtam, hogy szigorúan megbüntettetem őket, ha még egyszer mernek rám való hivatkozással tilalmi idő-ben halászni. Ennek aztán meg is volt a hatása, mert nem mertek többé a vízremenni.

Az Országos Mezőgazdasági Kiállítás halászati vonatkozású madártani csoportjáról.

Az 1939. év tavaszán rendezett Országos Mezőgaz-dasági Kiállítás keretében az Orsz. Halászati Felügye-lőség óhajára és nagy megértése folytán a M. Kir. Ma-dártani Intézet is szerepelt kis csoporttal.

Mint a mellékelt képen látható, a központban öt gém-faj táplálkozásának ábrázolását adtuk összehason-lító alapon. Az érintő körök a megfelelő gém-faj táplá-lékául szolgáló legfontosabb állatokat tüntetik fel oly módon, hogy azok mennyiségi viszonyát a körcikkek nagysága jelzi. A körök érintési pontjai pedig olyan kör-cikkek kerületén vannak, amelyekben a két szomszédos gém-faj tápláléka többnyire azonos.

Láthatjuk, hogy a vörös gém (*Ardea purpurea* L.)

az ábrázolt öt faj közül a leginkább haleyő: 113 általam vizsgált gyomortartalomban a hal 59 esetben (52.2%) fordult elő, tehát a haltáplálék csak kevésbé nagyobb arányban szerepel, mint a többi táplálék-állat együttvéve. Utána következik haleyős dolgában a bakcsó (*Nycticorax nycticorax* L.), amelyből 11^A gyomortartalom alapján halat 40 esetben (35%) mutattam ki, ez a faj azonban nagy mértékben béka-evő is (38 eset = 33.3%). A bölömbika (*Botaurus stellaris* L.) meg már egyenesen békapusztító „specialista“-számba megy, amelynek táplálkozásában 51 gyomortartalomból a hal csupán 15 esetben (19.6%), míg a béka 21 esetben (41%) szerepel és ugyancsak kiváló szerepük van a nagy vízi bogaraknak (csikbogár és csibor) is. Még nevezetesebb rovar-evők az üstökös-gém (*Ardeola ralloides* Scop.) és a pocgém (*Ixobrychus minutus* L.), melyek táplálékában már a vörösgém is jelentős mértékben szereplő vizibogárlárvákon kívül különösen a vizipoloskák (a csikpoloska, *Naucoris cimicoides* és a hátonúszó-poloskák, *Notonecta*) nagyon gyakran fordulnak elő. Az üstökös-gém 108 gyomortartalmából hal 34 esetben (31.4%), az említett vizipoloskák 73 esetben (67.5%) voltak kimutathatók, míg a pocgém 53 gyomortartalmában hal 13 esetben (24.5%), vizipoloskák 24 esetben (45.2%) szerepelnek. Hogy a békák és kivált az említett rabló rovarok pusztításával gémeink a halgazdaságnak csak javára vannak, ezt még a legtúlzottabb „gém-irtók“ is beismerhetnék.

A most ismertetett ábrát az említett öt fajon kívül, hogy teljes legyen a létszám, még a többi három gémfaj kitömött példánya is körülvette és pedig a szürkegém (*Ardea cinerea* L.), valamint a nagy kócsag (*Egretta alba* L.) és kis kócsag (*Egretta garzetta* L.) is. Gémeink közül tulajdonképpen a szürkegém a leginkább haleyő, mely azonban sok más vízi- és szárazföldi állatot is megeszik. A nagy- és kis kócsag viszont tekintet nélkül halgazdasági jelentőségünkre, ritkaságuk miatt csak mint a természetvédelem féltve őrzött kincsei jöhetnek számításba.

Az ibiszek hazai fajai a kanalas gém (*Platalea leucorodia* L.) és a batla (*Plegadis falcinellus* L.) szintén teljes védelem alatt állnak, egyáltalában nem számottevő haleyők, legkevésbé a batla, a „magyar ibisz“, amely azonban részben „félreértés“ miatt, részben talán a nagyobb hatás kedvéért is a napilapokban olykor mint „egyiptomi ibisz“ szerepel. Mindkettőnek a fészkelő állománya nálunk bizony erősen korlátolt. A kanalasgém a Kisbalatonon és Velencei tavon összesen is alig 100 párban költ, a batla pedig csak a Kisbalatonon fészkel évente váltakozó mennyiségben.

A halastavak népszerű lakóinak a vöcsöknek („bujárok“, „bivárok“) négy faja volt kiállítva, köztük a búbos vöcsök (*Podiceps cristatus* L.) a leginkább haleyő, de jóval kisebb mértékben, amint azt általában gondolják, a három kisebb faj: a vörösnakú vöcsök (*Podiceps griseigena* Bodd.) a feketenyakú vöcsök (*P. nigricollis* Brehm) és a kisvöcsök (*P. ruficollis* Pall.) leginkább vízivarokkal élnek.

Madaraink közül kétségtelenül első és legveszedelmesebb a halpusztítás tekintetében az úgyszólván kizárólag hallal táplálkozó nagy kárókatona vagy kormozán (*Phalacrocorax Carbo sinensis* Shaw et Nodd.). Anélkül azonban, hogy a legcsekélyebb mértékben is szépitni akarnók e madár jelentőségét, az igazság kedvéért mégis meg kell említenünk, hogy nem felel meg a valóságnak az a régebbi „vélemény“, hogy naponta 3 kg. halat is képes felfalni, mert újabb észleletek szerint ez a teljesítmény lényegesen alatta marad az említettnek. Ma különben csak kevés helyen fészkel nálunk és pedig a felső Duna mentén egy kis telep van Gönyű mellett és egy nagy telep a legutóbb visszakerült Nagybodak mellett. Nagyon kívánatos lenne, ha az ottani telep fennmaradását továbbra is biztosítanók, annál is inkább, mert e madarak úgyis elsősorban a vadvizeken,

illetve a Dunán halásznak, vagyis nem okozhatnak különösebb kárt és másrészt kétszeresen nagy erkölcsi érdekünk, hogy ez a még a csehektől is megkímélt telep a természetvédelem mai korszakában komoly védő intézkedések által fenntartassék az utókor számára.

Másik tisztán haleyőnek mondható faj a halászsas *Pandion haliaetus* L.), amelyről részletesebben a „Halászat“ 1930. évfolyamában volt szó, nálunk kivált április és október hónapban mint átvonuló fordult elő halastavainknál, ahol méltó feltűnést kelt, amikor a levegőben egy helyben függőget és úgy lesi a halat.

A búvárokat a sarki búvár (*Colymbus arcticus* L.) képviseli, mint a nálunk előforduló leggyakoribb faj, mely különösen késő őszi átvonulásakor (leginkább novemberben) érinti hazánk vizeit, olyan időszakban, amikor a tavak lehalászása legtöbbszörre már megtörtént. — A kacsák rokonságába tartozó bukók közül a vizeinken leginkább télen vendégeskedő nagy bukó (*Mergus merganser* L.) mint halellenség úgyszólván csak folyóinkon és egyéb vadvizeken szerepel.

Közel került egymáshoz tavaink két gyakori madara a szárcsa (*Fulica atra* L.) és a dankasirály (*Larus ridibundus* L.). Előbbi leggyakoribb vízimadarunknak mondható, melynek a tógazdaságban is bizonyos szerep jut, amennyiben szívesen reákap a mesterséges halelésre, nevezetesen a kukoricára, amiért nem mondható épen kívánatos elemnek. A dankasirály ellenben azok közé tartozik, melyeknek a híre rosszabb, mint ök maguk. Általánosan bebizonyított tény ugyanis, hogy halászati kártétele csak alkalmi, kevésbé időszaki és eledelet nagy mértékben a vizekkel szomszédos száraz területekről szerzi, ahol a mezőgazdasági kártevők, főleg rovarok irtásával tetemes hasznot hajt.

Mindez természetesen nem meríti ki hazai haleyő madaraink sorát, mert csak a legjellemzőbb és gyakoribb fajokat állítottuk ki; egyeseket célszerűségi és technikai okokból hagyunk ki és általában inkább a tavakra, mint a folyóvizekre voltunk tekintettel. A kimondottan veszedelmes halrabló a felsoroltak közül csak néhány faj. A kis összeállítás célja egyébként az volt, hogy a halasvizek természetes viszonyainak ismeretét az ugyancsak odatartozó madárvilág bemutatásával is gyarapítsuk.

Dr. Vasvári Miklós.

Hogyan népesítsük be halastavainkat?

Közeledünk tavaink tavaszi benépesítéséhez, a halhelyezésünkhöz is érdemes lesz szaklapunk hasábjain megvilágítani mindazokat a gyakorlati szempontokat, melyeket szem előtt tartani és követni a jobb eredmények eléréséhez vezet.

Különösen két dologra hívom fel haltenyésztő társaim figyelmét: 1. a halkihelyezés legjobb idejére és 2. a katasztrális holdanként kihelyezett hal mennyiségére és minőségére.

Általában eltérőek tógazdálkodóink véleményei a kihelyezés idejére vonatkozólag is. — Még mindig igen sokan vannak, akik a kedvezőnél későbbben helyezik ki halaikat s megvárják azt az időt, mikor a halak a telelőben már erősen megmozdulnak. S ekkor is rendszerint még csak kicsi vizet tartanak tavaikban.

A vezetésem alatti gödöllői m. kir. baromfitenyésztő kísérleti tangazdaság halastavaiban 12 év alatt folytatott megfigyeléseim alatt azt tapasztaltam, hogy a nagyon korai, egyszóval a minél korábbi kihelyezésnek igen nagyok az előnyei. Megakadályozom ezzel halaim télvégi súlycsökkenését, mely különösen nagy százalékot ad az esetben, hogyha halaim a telelőben már erősen megmozdulnak.

A vizet már az első téli hóolvadásokból felfogom, mert ez igen sok tápanyagot hoz magával. A hóra kihordott trágya értékes leve, valamint általában a talajból a tél fagyja által megbontott trágya és ásványi anyagok az első hólével mind megindulnak s ezeket tavaink részére felfoghatják. Amennyiben csak lehet, azonnal megtöltöm tavaimat legalább háromnegyed részig.

S mihelyt kapom az első fagymentes napokat, gyakran már februárban, azonnal kihelyezem halaimat. Kiszabadítom őket a szűk teletől tavamból. Hogyha jönnek még erős fagyok, összehúzódnak a nagy tóban is. S közben már is kapnak annyi természetes táplálékot, mitől további téli súlycsökkenésük megáll.

A második fontos tudnivaló, hogy katasztrális holdanként mennyi és milyen halat helyezzünk ki. Úgy az elmélet, mint a gyakorlat is már pontosan rávezetett bennünket arra, hogy hogy a tavak halhústermése mindenkor szoros kapcsolatban van a tófenék termőképességével. A tó természetes táplálék mennyiségétől függ elsősorban az, hogy milyen mérvű mesterséges etetést vezethetünk be és ez szabja meg halmépesítésünk helyes mérvét is.

A természetes táplálékokban gazdagabb tavainkat sűrűbben népesítjük, mert bőségesebben etethetjük is azokat. A tavak természetes táplálékát pedig a tófenék gondozásával és trágyázásával érhetjük el. Itt jut fontos szerephez az értékes hólé!

A tapasztalatom, hogy tógazdáink vagy lebecsülik tavaik termőképességét és ritkán népesítenek, vagy túlsűrű népesítéssel túlbecsülik tavaikat. Előbbi esetben kevés, de jó minőségű, utóbbi esetben pedig súlyra sok, de minőségre gyenge haltermést kapnak.

Hogy az évi magvetést, helyesebben „halvetést“ a legkedvezőbbben végezzük el, alapul kell vennünk először is azt, hogy az elkövetkező 6—7 hónap alatt katasztrális holdanként feletetünk halainkkal mintegy 600 kg. csillagfűrtöt, vagy vele egyenértékű és fehérjében gazdag borsófélét, avagy 900—1000 kg. gabonamagvat, (vannak tavak, melyek ennél jóval erősebb takarmányozást is elbírnak!) Az okszerű tógazdálkodás takarmánymennyiségei nagy általánosságban ezek. S ha a takarmányadagokat a halak növekedésével, valamint az időjárás hőmérsékletének emelkedésével arányosan nagyobbítjuk, úgy eredményeink jók lesznek és a természetes hozammal együtt kat. holdanként 400—500 kg. húsnövekedést érünk el. Ha megfelelően népesítettük tavainkat!

Mindenekelőtt hangsúlyozom, hogy az egyes tavaink termelőképessége más és más, így egyöntetűen nem népesíthetjük azokat. *Egyedül helyes eljárás, amikor a népesítésnél az egyes tavak előző évi termését vesszük alapul a következőképpen.* Például egyik tavam előző évi bruttó termése holdanként 570 kg. volt. Ebből levonom az előző évi behelyezési súlyt — 70 kg.-ot —, marad a nettó termés 500 kg. Ennek a tónak minden kat. holdjára a jövő tavasszal 500 darab halat helyezek ki, vagyis minden nettó kg. haltermés után egy darab halat. A gyakorlatban igen jól bevált mennyiségmegállapítás ez.

Mivel pedig a tavak termelőképességét mindenkor előnyösebben használhatjuk ki vegyes népesítéssel, azaz, hogyha ugyanabba a tóba egy- és kétnyaras pontyokat helyezzünk, így a példánkul szolgáló 500 darab halból 100—150 darabot adunk a kétnyarasokból és 350—400 darabot az egynyarasokból. A kétnyarasok legyenek 40—50 dekásak, az egynyarasok pedig 5—10 dekásak.

Amennyiben vannak nyári ivásból származó egykétdekás pontyaink, úgy azökből a szükséges mennyiséget helyezzük ki egy kisebb tavunkba, vagy minden vegyesen népesített tó minden kat. holdjára 80—100 darabot. Ezekből nevelhetjük fel, 20—30% elhullással a jövő évi kihelyezésre alkalmas fél kg. körüli másod-

nyaras halainkat. Igen fontos dolog ezekről gondoskodnunk.

Mivel a vezetésem alatti tógazdaságban pikkelyes és tükrös pontyokkal vegyesen dolgozom, a népesítést úgy végzem, hogy amelyik tavamba tükrös kétnyarasokat teszek, oda pikkelyes egynyarasok kerülnek és megfordítva. Így őszi lehalászások az egyes évjáratok növekedését biztosabban megfigyelhetem.

A tavaszi ivásból származó új ivadékokat is ügyesen használjuk fel tavaink benépesítésénél. Hogyha külön ivótóba szaporítottunk, akkor a már 2—3 cm nagyságúra nőtt pontyokat onnan főleg a sekélyebb és természetesen táplálékban gazdagabb tavakba helyezem. 50%-os elhullást alapul véve csak annyi ivadékokat nevelnek fel, amennyi jövő évi népesítéshez szükséges. Amennyiben pedig ivótavam nincs és egyik kisebb termelőtavamban kényszerülök ivatni, úgy azt a tavamat ritkábban népesítem nagyobb halakkal és az anyahalakon kívül feltétlenül odahelyezek pár anyasüllőt és az előző évi szaporításból felnevelt kicsi (legfeljebb 5—6 cm hosszú) süllőivadékból kat. holdanként 5—10 darabot. A süllők segítségével elértem azt, hogy darabszám kevesebb, de súlyra igen jó pontyivadékokat nevelnek fel.

Megfelelő számú süllő és harcsa nélkül okszerű tógazdálkodást el sem tudok képzelni. Az 1937. év eredményei különösen igazolták ezt. A kedvező időjárás és erősebb etetés következtében a kissé nagyobb súlyú harmadnyaras halak a nyár folyamán leívtak; ugyancsak a nyár folyamán újból leívtak az anyahalak is és ahol megfelelő számú ragadozóhal nem volt, ott az apró nyári pontyivadék óriási tömegben nevelődött föl, az értékesebb pontyállomány rovására. Ahol azonban holdanként legalább 20—25 darab tavaszi ivású süllőivadék volt, ott alig nevelődhetett föl értéktelen nyári pontyivadék.

A tavainkba kerülő és ott nagy tömegben elszaporodó értéktelen szeméthalak (keszegfélék, kárászok, compók, naphalak stb.) igen károsak pontytermelésünkre. Ezeket süllőkkel és harcsákkal állandóan irtanunk kell. A süllők pusztítják a víz felszínéhez közelebb élő keszegféléket, a harcsákkal pedig irtathatjuk a fenéken élő kárászt, compót, naphalat és a tógazdálkodás szempontjából káros békákat is.

Gyakorlati tapasztalataim szerint igen jó eredménnyel ívhatnak le a süllők a halastavak csaknem mind-egyikében, hogyha azokba március végén, április elején, 80—100 cm-es vízmélységben a süllők leívására kitűnően alkalmas: fűzgyökér, cirokszakáll, boróka, vagy egyéb hozzá hasonló finom gallyú, vagy rostos gyökérzetű fészekcsomókat rakunk le.

Egy-egy tóba elegendő kihelyeznünk 1—2 darab ikrás és 2—3 darab tejes süllőt (legalább négyéveseket) s ezek bőséges ivadékokat adnak. Naponkint ellenőrizzük a süllőfészkeket és ahol már találunk ikrát, onnan szétvihetjük azt a többi tavainkba is.

Megfelelő eljárásokkal nagyobb teletőtavakban ívhatjuk le legjobb eredménnyel süllőinket.

A harcsák ívatása, valamint az ívatásra alkalmas „nagyszájú“ anyaharcsák eltartása tavainkban már nehezebb. Nagyobb tógazdaságokban azonban minden körülmények között bevezetendő a harcsák ívatása is, mert hiszen ennek is megvannak már a sikeres tudnivalói.

Kiseb tógazdaságok pedig vegyének évről-évre egynyaras kis harcsákat. Több mint 10 év óta hozatom én is a kis harcsákat a kitűnő Corchus tógazdaságból s szállítás közben soha egy harcsám nem pusztult el. — A 25—30 filléres áron vett kisharcsáim őszig rendszerint elérik a háromnegyed és egykilós súlyokat, de gyakoriak közöttük a másfélkilósak is. — Növekedésük attól függ, hogy mennyi értéktelen szemét hal és béka terem az egyes tavainkban. A fejlődésben visszamaradt

1 kiló körüli harcsákat újra kihelyezhetjük olyan ta-
akba, hová azon évi ivadékot nem teszünk.

Különösen azokban a tógazdaságokban, melyek a
efolyó víz útján kaphatnak káros szeméthalakat ta-
ainkba, igen fontos a ragadozókkal történő népesítés is,
illőkkel és harcsákkal.

Ezzel elérjük azt, hogy értéktelen halunk nem lesz
sz lehalászaskor és pontyunk minősége is igen jó lesz,
mert a takarmányokat mind a hasznos pontyok eszik
meg. — Ahol sok a szemét-hal, ott a vízbe szórt ta-
armány legértékesebb lisztes részét azok eszik meg.

Báldy Bálint m. kir. gazd. felügyelő.

Ördögűzés.

Az alábbi történet a Bácskában, még pedig az Új-
déktől délre fekvő ú. n. sajkás községek egyikében,
Isókabolban történt meg. Egy kb. ezer holdas holt
unaág felmérése végett mentem oda. Ennél az utam-
il beigazolódott az a régi közmondás, hogy a baj nem
egyedül, hanem, miként az alábbiakból kitűnik,
rakran csústul jön.

Az első baj azzal kezdődött, hogy megérkezésemkor
ár olyan magas Dunaárvíz fogadott, hogy Karlovic-
i propelleren átkelve a Duna bal partjára, a kis gö-
ssel még sok kilométeren keresztül hajózáztunk az
térén levő füzes erdő széles fasorán végig, ahol csak
fák koronái látszottak ki a vízből, míg végül az ár-
entesítő töltés partján kikötöttünk. Innen kocsival
entem H. J. szintén Apatinból származó halászmester-
l Alsókabolra, ahol a teljesen szerb falu egyetlen
agyarul is tudó vendéglősnél szállást kaptunk.

Eredetileg ugyan úgy állt a dolog, hogy a szóban-
rgó holt Dunaág tulajdonosánál, egy igen gazdag gö-
g keleti szerb kolostorban fogok lakni, de annak hét
relvet tökéletesen beszélni elégáns apátja később víz-
avonta meghívását azzal az indoklással, hogy rajta
vül senki sem tud a rend tagjai közül magyarul és
iután neki sürgősen el kell utaznia, így nem tudnék
nkivel sem érintkezni, ami igen kellemetlen volna.
ésőbb az egyik kalugyer a többi barátságos szerzete-
kkel egyetértőleg az apát távollétében mégis meghí-
tt magukhoz (többen elég jól törték a magyar nyel-
t), és ekkor meggyőződhettem arról, hogy a víg mu-
tós életet is kedvelték és nem vetették meg azt a sok
t, amit több ezer holdas elsőrendű bácskai földjük étel-
alban megtermett. Az apátságon kívül összesen hét
gból álló szerzetes társaság igazi uri vendégszeretetből
ykor kedélyes mulatozásokat is rendezett vendégei
zteleletére a magas kőfállal körülvett kolostorban. Te-
tték ezt annál is inkább, mert a kolostor a nagymé-
tű templommal együtt félkilométerre feküdt a falu-
l és így semmiféle zaj nem hallatszott a községbe.

Estefelé érkezünk meg a faluba és vacsora után
káig elbeszélgettem csendes borozgatás mellett a szak-
ában igen jó hírnévnek örvendő H. J. halászmesterrel;
k, a szabadvizi halászatra vonatkozó nekem teljesen
és érdekes dolgot tanultam tőle. Szobánkba térve
önyörködtünk a ritka szép szerb bernedezésben nem
dva, hogy percek választanak el attól az élménytől,
elyben lefekvésünk után részünk volt. Ugyanis ágy-
feküdvén percekben belül éles csípések tömegei aka-
lyoztak meg abban, hogy a hosszú utazástól elfrad-
jól kipihenjem magamat, azaz hogy elaludjak. Ele-
te türelmesen vártam, mert lakótársam meg sem moz-
lt, de öt perc múlva mégis felkeltem és meggyújtva
gyertyát, olyan látványban volt részem, mint életem-
n sem azelőtt, sem azóta. A pesti lakásokban any-
ira elterjedt és közismert bogarak oly tömege futko-
tt az ágyban, hogy egész fekete volt a patyolat fehér
y nemű.

Miután éjfél felé járt az idő, sehová sem mehettünk,

hanem felkeltve a vendéglősnét és fiát, megmutattuk
nekik az ágyakat lakóikkal együtt és más megoldás
hiányában szobát és ágyat cseréltünk a háziakkal, mert
állításuk szerint az ő ágyuk tiszta a bogaraktól, ami
igaznak is bizonyult és reggelig nagyszerűen kipihen-
tük magunkat. Másnap reggel a vendéglősné bevallot-
ta, hogy ő az egész szobaberendezést nem régen vette
és nem tudta, hogy az ágyak tele vannak poloskákkal.

Reggeli után a halászmesterrel körüljártam, illető-
leg csónakáztam a felméréendő területet. Délután a ha-
lászmaster elutazott, viszont megérkezett Pestről egy
vízmester, hogy segítségemre legyen a mérésekben.

A következő napon korán reggel a kolostor mellett
megkezdtem a méréseket, dacára annak, hogy az árvíz
már majdnem mindent elborított. A mérést egy fahíd-
nál kezdtem, amely a parttól mintegy ötven méternyire
vezetett át a holtág túlsó partjára, akkor azonban a
magas part és a híd közötti összekötő út már 40—50
cm.-nyire víz alatt állott, sőt a hidat is már 20—30 cm.-
nyire elborította az ár, úgy hogy csak a hídkorlátok
álltak ki a vízből. A hídon túl mintegy 70 m távol-
ságra kis domb volt, amely még kiállt a vízből; én ide-
vittem magamat csónakkal, hogy a műszerrel száraz
helyen állhassak fel.

Alig kezdtem meg munkámat, két kocsi jelent meg
a parton és a híddal szemben megálltak. A kocsikról
két férfi, két vénasszony és egy 25 év körüli menyecske
szállott le, illetőleg az utóbbit úgy emelték le. A két
vénasszony azonnal leült a magas partra és nagy haj-
longásokkal imádkozni kezdett, míg a két férfi ezalatt
levetkőztette egy szál ingre a fiatal nőt és a kocsiból le-
véve két hosszú kötelet, átláboltak a vízen a nővel a
hidra és ott megálltak. Amint a kocsik megjelentek a
parton, műszerem távcsövét azonnal rájuk irányítottam
és így mindent a legrészletesebben megfigyehettem.
Szerencsére a jövevények a velem levő négy halász és
a vízmestert nem vehették észre, mert eltakarta őket
egy kis erdő, hogy azonban engem, ki egy tisztáson levő
domb tetején álltam, nem láttak, az ma is rejtély előt-
tem és csak a nagy sietséggel magyarázható, amivel dol-
gukat végezték.

A férfiak a hidra való megérkezésük után a csu-
pán ingben levő fiatal nő kezét-lábát összekötötték és
utána átvették a hídkorlátot az általam 15 perccel
előbb megmért, közel hat méter mély vízbe. Az össze-
kötözött nő persze azonnal elsüllyedt és az ár vitte ma-
gával, amíg a hozzákötött 40—50 m. hosszú kötél en-
gette. Amikor a kötél megfeszült, kezdték lassan vissza-
húzni, majd átemelték az ájult nőt a korlátot a hidra és
elkeztek magához téríteni ájultságából. Amint magá-
hoz tért, azonnal újra átvették a hídon a mély vízbe
és kezdődött a dolog elülről. Ekkor azonban már elfo-
gyott a türelmem és látva a szerencsétlen nő fuldoklá-
sát, rájuk kiáltottam, hogy azonnal húzzák ki a nőt
a vízből és kellő nyomaték kedvéért elvettem 26 évi
mérnöki működésem alatt először és utoljára magammal
hozott browningomat. Közbelépésemnek azonnal meg-
volt a kívánt hatása, annál inkább, mert kiabálásomra
a velem volt négy halász és a vízmester is előjött az
erdőből és ezek láttára úgy elsiettek, hogy még arra sem
volt idejük, hogy a szerencsétlen ájult nőről leszedjék a
köteleket, hanem ahogy volt, vizes ingben feldobták a
kocsiba és a két vénasszonnyal együtt elrobogtak.

Ezután még néhány óráig folytattam a mérést, mi-
után azonban a víz rohamosan emelkedett, kénytelen
voltam azt abbahagyni és hazamenni a községbe. A fa-
luba érve, azonnal feltűnt, hogy az eddig velünk szem-
ben igen barátságosan viselkedő lakosság milyen ellen-
ségesen néz ránk, illetőleg viselkedik különösen velem
szemben. Szerencse, hogy a négy halász is velem volt,
kik cipelték a mérőszközöket, mert különben feltét-
lenül megtámadtak volna.

Amint a vendéglőnkbe beléptünk, annak tulajdo-

nosnője nagy szemrehányásokkal fogadott és bejelentette, hogy az egész falu fel van háborodva azon, hogy közbelépésemmel megakadályoztam egy szent cselekedet végrehajtását, azaz egy ördögtől megszállott nő meggyógyítását. Ugyanis az általam vízbefulladászi gyilkosságnak minősített procedura nem volt egyéb, mint közönséges ördögűzés, amit az én kíméletlen fellépésem megzavart, mert hétszer kellett volna a szerencsétlen nőt a mély vízbe dobni és összekötött tagokkal megsztatni. Arról persze egy szót sem szóltak a felháborodott hívek, hogy a harmadik vagy legkésőbb a negyedik usztatásnál a szerencsétlen delinkvens feltétel nélkül megfulladt volna.

Hosszas faggatásomra a vendéglősné elárulta azt is, hogy miben nyilvánult meg az ördögtől való megszállás. Kitűnt, hogy a szerencsétlen fiatalasszony egyedüli nagy bűne az volt, hogy kissé hirtelen volt a kezéjárása és állítólag minden nap felkérte nem nagy hősnék bizonyult hites urát. Ez nem óhajtván túrni tovább a kellemetlen pofonokat, a falu javasasszonyához fordult tanácsért és a parton imádkozó vénasszonyok egyike eszelte ki az egész falu helyeslése mellett az ördögtől való megszabadításnak általam megakadályozott módját.

Megérkezésem hírére eljött a vendéglőtől nem messze levő csendőrőrs vezetője is és mindenben igazolta a kapott információkat. Szerencsére az ördögűző társaság nem helybeliek, hanem egy szomszédos községből valók voltak és így a csendőrség rám való tekintettel azonnal továbbította őket a saját falujukba, miáltal megmentette a községet a további izgalmaktól. Mindazonáltal engem és a vízmestert figyelmeztetett, hogy ne tegyék ki a lábukat a vendéglőből, sőt ott is lehetőleg a lakószobánkban tartózkodjunk, nehogy kellemetlenségünk legyen. Ezt a tanácsot meg is fogadtuk és a szobánkból másnap hajnalig ki se mozdultunk, amikor is a további munkalehetőség teljes hiányában hazautaztunk Budapestre.

Néhány hónap mulva a nyár végén a Duna vize annyira lepadt, hogy folytatni tudtam abban hagyott munkámat. Újból a régi vendéglőbe szálltam és dicséretére legyen mondván a háziasszonynak, most már teljesen féregmentes volt a szép vendégszoba, amelyben az első éjszaka olyan kellemetlen meglepetésben volt részem.

A hetekig tartó munka alatt módomban volt a szabadvízi halászat sok-sok csinját-binját végigtanulmányozni. Naponta végignéztem a holtágban való halászatokat és csodálkoztam a kifogott halak nagy mennyiségén. Ennek masvarázata az volt, hogy a tavaszi árvíz igen sokáig, hónapokig tartott és ezalatt az ezer holdnyi holtág mellett sok-sok ezer hold ártér volt vízzel borítva, ahol a halaknak bőven kijutott az eleségből és így megnőhettek, illetőleg meghizhattak. A víz apadásával a halak legnagyobb része a holtágakba szorult, amelyek a nyár végére szintén mindig kisebb és kisebb területre zsugorodtak össze és így mindig több és több hal jutott területegységenként. Így történhetett meg az a majdnem hihetetlennek látszó eset, amit H. halászbérlő elmondott nekem, hogy előző év őszén a holtág egy mély kanyarából, ahol csupán ötven holdra zsugorodott össze a vízterület, egyedül pontyból 180 q-t fogtak ki néhány nap alatt. Ez a rengeteg hal persze nem itt nőtt az ötven holdon, miként a laikus hiszi, hanem a több ezer holdas ártéren és csak ősszel szorult össze a legmélyebb helyre.

Itt láttam első utam alkalmával életemben a legszébb halat, egy 25 kilós gyönyörű tokot, amely alig fért el a nagy bárkában; sajnos a halászok legnagyobb bánatára teljes volt és nem ikrás.

Techet Róbert.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE

A halászejeg új szabályozása Németországban.

(Fischerei Zeitung)

1939 április hó 19-én birodalmi törvény jelent meg. Eszerint a hal, rák, osztriga, béka stb. fogásnál *névre szóló és fényképpel ellátott halászejeg kell*, amelyet az illető bemutatni köteles, ha tőle a halászati tisztviselő, a csendőrség, a jogtulajdonos, vagy a halőr kéri.

Halászejeg váltását kiterjesztették a tógazdaságokra is azzal, hogy csak az 1000 m²-nél kisebb tógazdák mentesülnek, ha saját területükön halásznak. Eltér a mi halászati törvényünkötől továbbá az a rendelkezés is, hogy a halászatnál segédkezőnek nem kell halászejeg. Ha pedig a tulajdonos nincs jelen úgy a segédhalászok közül csak egynél szükséges, hogy névreszóló halászejegye legyen. A tengeri halászatnál csupán a nyílttengeri és heringhalászatnál nem kell halászejeg.

A törvény életbeléptetése tárgyában kiadott rendelet, — úgy mint nálunk is, — megkülönböztet évi és havi halászejegyet. A halászejeg naptári évre szól és a kiváltás évében érvényes. Indokolt esetben átszámazható a jogutódra is, de az utód csak 3 hónapra terjedő új halászejegyet kap ingyen a régi alapján.

Német állampolgárok részére az évi halászejeg 3 RM. a havi pedig 1 RM. Azonban havi halászejegyet egy évben legfeljebb kettőt lehet váltani.

Külföldiek részére a halászejeg a fentieknek ötszöröse. Az év utolsó negyedében az év végéig érvényes halászejegyek feleáért válthatók.

Hadsereg tagjai a szabadvizeken hajójukról és csónakjaikról halászejeg nélkül halászhatnak. A törvénynek újítása volt, hogy a halászejeg váltást kötelezővé tették 1939 július hó 1-től kezdődőleg a tengeri és tengerparti halászatnál is.

A halászejegyek kiadása a kerületi rendőrségtől függ. Ezek a rendeletekben előírt esetekben kötelesek, több felsorolt esetben pedig jogosultak a halászejeg kiadását megtagadni, vagy bizonyos szigorításokat tenni. Például megtagadható a zsidóktól, vagy szigorításokat tehetnek olyan sporthorgászokkal szemben, akik üzletszerűen úzték a halászatot.

A hatóságoknak indokolt esetben joga van leszállítani vagy el is engedni a halászejeg árát.

Az évenként kiállított halászejegyekről feljegyzés készítenő és táblázatba foglalva a következő év márciusáig kell felterjeszteni.

A halászejegyen a kiállítás idején és a tulajdonos személyi adatain kívül feltűntetik, hogy az illetőnek hol és minő vízterülete van. Például saját tulajdonban lévő vagy bérelt vízterület, területi engedély vagy csak a szabad állami területen gyakorolható halászejeg.

Kétségtelen, hogy Németországban más a helyzet, mint nálunk, mert a folyók állami tulajdont képeznek és így a „szabad“ vízterületen mindenki, aki halászejegyet vált, halászhat.

Kontur György.

IRODALOM-KÖNYVISMERTETÉS

A magyar halászati jog a Középkorban

teljesen kimerítő, rendkívül tanulságos feldolgozást nyert *Degré* Alajos dr. tollából, a budapesti egyetem jogtörténeti Illés-szemináriumának fenti című 167 oldalas kiadványában. Mélyreható alaposággal, erős kritikai érzékkel gyűjtötte össze a szerző levéltárakból és egész könyvtárt kitevő munkákból a magyar halászati jogra vonatkozó okleveles anyagot, a legrégebb időktől egészen a mohácsi vészig; de nem elégedett meg a magyar jogfejlődés ismertetésével, hanem ezt minden lényeges mozzanatában egybevetette a német, francia, angol és svájci magánjog történetéből felkutatott idevágó adatokkal.

Ezenkívül különösen érdekesek a halászati jog új

zori fejlődésére való utalásai, amelyek remélni engedjük, hogy a halászat jogtörténetének a legújabb törvényalkotásokig kiterjedő feldolgozását is megkapjuk még az erre leghívatottabb tudós szerzőtől.

A vizsgált több mint félezredéves időszakban a következő fejlődési fokokat állapítja meg.

1. A szabad halászat kora a honfoglalástól Kálmán uralkodásáig.

2. A halászat feletti magántulajdon kialakulása II. András koráig.

3. A halászatnak a parti ingatlan tartozékáváválása, az 1351.-i jobbágytörvény meghozataláig.

4. A halászat magánjogi védelmének kialakulása a nohácsi vészig.

Átgondolt módszerességgel a következő 3 csoportba osztva vizsgálja Degré mindegyik korszakban a halászattal összefüggő jogi kérdéseket:

a) Ki lehet a halászati jog alanya (nemes, jobbágy, polgár, egyházi konventek stb.) és milyen jogai voltak a királynak, regále volt-e a halászat? (Közjogi kérdés.)

b) Mi a jog tárgya, a joggyakorlás területe, a joggal való élés módja; milyen összefüggés van a halászati jog a parti ingatlan, illetve meder tulajdona közt? (Magánjogi kérdés.)

c) A halászat védelme (Közigazgatási és büntetőjogi kérdés).

1. Az első korszakban a teljesen szabadokon kívül halászati joga volt az önállóan gazdálkodó, elszegényedett, félszabad szolgálknak és az egyházi testületeknek. A veszprémvölgyi apácák görög alapító levele szerint a halász-rabszolgákat tartották. Az ő alapító levelük Kálmán általi megújításában szerepel az első adat, mely meghatározott halásztanyákat mond magántulajdonban evőknek, mert a honfoglaló magyarság által használt vizek általában uratlanok voltak. II. Géza 1148.-i adománylevelében történik először említés kizárólagos halászati jogról, mint olyanról, melynek értelmében az illető vizen (vulgo *Tonya* vagyis halásztanya) csak a tulajdonos halászhat vagy halásztathat. Ez már szakítás a közös állapottal, mikor a vizeken, bárki tulajdonában voltak is, mindenkinek joga volt halászni, csupán a fogsított hal bizonyos hányadát volt köteles a tulajdonosnak átadni. E hányad rendszerint a halak egyhatedrésze, rizáknak néha $\frac{1}{3}$ -része volt. 2. Kálmán királyt közvetlenül megelőzően és az ő idejében erősödik az a folyamat, hogy a halászó vizek egy része magántulajdonba kerül. Ezért ő szükségét látta, hogy a királyi gazdaság érdekeit a vizek lefoglalása útján is biztosítsa, úgy mint a nyugati hűbéri uralkodók, az ő mintaképei tették. De Kálmán halászati törvényét, amely tulajdonkép „regálé“-t akart képezni a halászati jogban, nem igen hajtották végre. A lefoglalt vizekből tett ugyan adományokat, többnyire egyháziaknak, utódai pedig egyre felfutó mérvben adományoztak belőle, II. András már a világi birtokosnak is adott; — de Kálmán reformja, a halászati regálé bevezetésére megbukott, mert a egyháziak és világiak egyformán ellene szegültek.

A XII. század közepétől fogva okleveleink már nemcsak azt jelölik meg, ha valamely vízterület valakinek nagántulajdonában van, utalnak arra is, ha valamely víz szabad, bárki által halászható. A szabadon halászható vizek száma azonban a XIII. sz.-tól kezdve igen össze-szorodik. — A XII. sz. végén lett csak szokásos az oklevelekben a jogügylet tárgyát képező ingatlanok határának pontosabb leírása. E határleírások gyakran érintenek vizeket is. A XIII. sz. elején fordul már elő olyan határmegjelölés is, amely határként a víz közepét jelöli meg, amiből következik, hogy a víz fele az egyik part tulajdonosáé, fele a másiké. (Tiszai víz, kodex dipl. 1211). A víz pedig regálé nem volt, a halászat azt illette, akie víz volt, így a két szomszéd birtokos a folyó közepéig pihetett halfogó rekeszeket.

Azonban a halászati jog még a territorialitás elvé-

nek kialakulása után is önálló jóság maradt. A vízparti ingatlanok tulajdonosai ugyan már néha azt vitatják, hogy az ingatlanokkal határos vízrész halászati joga, a tulajdonukban levő föld szélességében „secundum usum antiquum“ (régí szokás alapján) őket illeti, — a halászó víz tehát tulajdonkép már tartozékká vált; de a tartozék igazi, római jogi jellegének megfelelően a vízparti ingatlantól elválasztható és önállóan is elidegeníthető volt. Előfordult, hogy valamely parti ingatlan tulajdonosa megszerezte a tulsó part, vagyis az egész víz halászati jogát. — Ekkor már a halas víz jogtalan használata elleni tiltakozás is előfordul. Egy királyi adománylevél az orvhalászokat átokkal fenyegeti, de hogy földi büntetés is érte-e őket, nem tudjuk. 3. A tatárjárás utáni évtizedekből több királyi privilégium maradt ránk, melyek halászati jogképeséggel ruházzák fel egyes városok polgárait. Volt úgy, hogy a polgárokat egyes, területükön fekvő vizek halászatától kizárja, vagy a fogásmódok tekintetében korlátozza őket, egyes halászó eszközök használatát eltiltja. — A halászattal foglalkozó szolgák különféle elnevezésével találkozunk. Az egyszerű halászokon (piscator) kívül vannak hálósok (retiferi vulgo halous) és halőrök (custodes piscium). A XIV. sz. első éveiben bukkanak fel okleveleinkben a hálkereskedők, a halak besózásával foglalkozó németek, kiket magyar szóval „tömlőtösök“-nek neveznek. Az 1397.-i törvény értelmében a halászok a zsákmány $\frac{1}{3}$ -részét kellett hogy fizessék a jogtulajdonosnak.

A német halászati regálének megerősödése a XIII. és XIV. században nyilván közrejátszott abban, hogy királyaink is újabb kísérletet tettek a halászati jognak maguk részére való fenntartására. Pl. egyes birtokadományozást attól tettek függővé, hogy az adományozandó terület halászatra és vadászatra ne legyen alkalmas. Az egyháziak és nemesek már megszerzett jogai ellen a királyok nem léptek fel, de a saját birtokukon, a kiváltságos polgárokkal szemben éltek a halászati jog fenntartásának nyugaton szokásos eszközével. De a XIV. sz.-ban a királynak ez a jogfenntartó előjoga is lassan felmorzsolódik. Halászati regáléről tehát e korban sem lehet beszélni. A történetíróink által a királyi jövedelmek közt említett vízi regálé alatt legfeljebb a malomjogot és vámjogot érthetjük. Hóman sem említi Róbert Karoly korában a halászati jogot a kir. jövedelmet képező regálék felsorolásában.

Ebben a harmadik korszakban mind több okleveles adat mutatja, hogy a halászati jog most már elvileg a parti ingatlanhoz kapcsolódott. Ha egy halászó víz valamely birtok határán belül fekszik, az a vélelem, hogy a víz a birtok tulajdonosáé. A halászati jog határaitra vonatkozó szabályok azonban csak a folyóknál és kisebb tavaknál érvényesültek. A Balaton — úgy látszik — nem volt kisebb halászati jogterületekre darabolva, bár partjain sok birtokos osztozott. Itt számos parti birtokhoz nem tartozott halászati jog, de ama földbirtokon is, melyekről feljegyezték, hogy balatoni halászati joguk volt, a határ végpontjául egyszerűen a Balaton partját jelölték meg vagy magát a Balaton vizét. Csak kivételes az olyan adat, mely — meglehetősen határozatlanul — a Balaton közepén húzódó határt említ. (... pertinent ad aquam Balatini, et sic... in medietate eiusdem Balatini terminarentur. Zalai oklt. 1335). Az 1389-ben hamisított állítólagos 1093.-i birtokösszeírás az Arács, Füred, Fok és Szabadi közti halásztanyákat kétségkívül a tihanyi apátság tulajdonául nyilvánítja. Szerző feltevése az, hogy a XIV. században a Balaton nem volt ugyan szabad halászat, de azoknak a parti birtokosoknak, akiknek balatoni halászati joguk volt, e joguk nem volt határokhöz kötve, hanem az egész Balatonon bárhol halászhattak, mert a Balaton vizét birtoktestek szerint felosztani nem tudták.

A haltenyésztés általános érdekeit elősegítő vagy a rablóhalászatot gátló közigazgatási intézkedésről e kor-

ban nem talált adatokat a szerző, úgyszintén orvhalászokat sujtó ítéleteket sem. 4. A *negyedik* korszakban (1351-től a mohácsi vészig) kezd kialakulni a halászat magánjogi védelme. Ekkor kezdődik az egységes jobbágyosztály kialakulása, melybe a halászok is tartoznak. A halászati jog kizárólagossá válik, minek folytán a halászatra jogosultnak az orvhalászok elleni védelme is hatályosabbá válik. A városok halászati jogának jelentősége emelkedett, mert a városi polgárok nemcsak saját vizeiken halásztak, de mások vizein is bérelték a halászati jogot, hogy a város piacait elláthassák. — Halászati joga volt személyileg a jobbágyoknak is. Saját gazdálkodásukban is halászhattak, de a halászat után halbért vagy bizonyos pénzszolgáltatást kellett adni a földesurnak. A jobbágy rendszerint saját szerszámaival halászott, bár volt eset, hogy rábízott eszközökkel dolgozott. Ez esetben a földesúr részesedése nagyobb volt. Istvánffy történetíró 1514-ben Szegeden 3000, 1532-ben 700 halászt említ.

A jobbágyság sorsa a XV. században mindig rosszabbodott, halászati szabadságát is korlátozni kezdték. Mátyás után a nemesség, a háborúk s a nagy adók folytán csökkent jövedelmét mindinkább a jobbágyság fokozott kihagyásával akarta pótolni. A XVI. sz. folyamán sűrűen fordult elő, hogy a földesúr a vizekből is kihasította a maga részét, azokat elvette a jobbágyoktól és tilalom alá vetette. Az ilyen vizeken a jobbágy saját gazdasága keretében nem halászhatott, csak a földesúr által követelt robot formájában, az egész halász-zsákmányt vagy legalább a felét az úrnak juttatva. Az ilyen, robotmunkában végzett halászat a XI. században már általánosan kötelező szolgálat lett. Előfordult ugyan itt, hogy a földesúr csak meghatározott halszolgáltatást kapott (pl. Kenesén, Mámán, Főkajáron a győri jezsuiták, Tihanyban, Szántódon, Kövesden a tihanyi apátság vizein), vagy a halászatot jobbágyainak bérbé adta (Vörösberényben a győri jezsuiták), de az országos jog a XVIII. század végén már a jobbágyokat nemcsak mindennemű vadászattól, de a halásztól is eltiltotta. Végre e tilalmat, melyet a szokásjog már általánossá tett, a XIX. század első felében (1836: VI. tc.) törvénybe iktatták. Ennek alapján állítják Wenzel, Szladits, Landgraf is, hogy 1848 előtt a jobbágyságnak halászati joga nem volt.

Az ősiségi törvény megalkotásától (1351) a mohácsi vészig terjedő időben halászati regálé éppen olyan kevéssé volt, mint az előző korban. Nincs adatunk arra, hogy a királynak más vízről, mint koronauradalmiról a halászat után külön adó vagy helyszolgáltatás járt volna. Azok a királyi városok, melyeknek szabad halászati joga nem volt, a halászat szempontjából királyi birtoknak számítottak, s halászatuk után adóztak, éppúgy, mint a jobbágyok az ő földesuraiknak.

A halászat elvben a földbirtokhoz tartozó jogosítvány volt, amelyet a föld tartozékai és haszonvételei közé számítottak. A halászati jog jogi állapotának ettől eltérő felfogása csak külföldi (német) hatásra kezdett a XVII. és XVIII. században elterjedni. Német- és Franciaországban a halászatot az uralkodótól a nemességre átruházott királyi jövedelemnek tekintették és ehhez képest regálénak nevezték is. XVIII. századi joggyakorlatunkban a halászat nemesi előjoggá változott és azt — úgy, mint Nyugaton — regálénak is kezdték minősíteni. Ennek folytán a földbirtok elidegenítésével a halászati jog elidegenítése csak ekkor járt együtt, ha ezt a birtokátruházásról szóló okirat kifejezetten említette. A kir. kincstár is igyekezett a halászatot királyi haszonvételnek tekinteni, holott sohasem volt az. Ezért Degré szerint nem helytálló a Kúria gyakorlatának az 1888: XIX. tc. életbelépte előtti időre vonatkozó ama megállapítása, hogy a halászat a kisebb királyi haszonvételek közé tartozott. Ezzel ugyanis csak azt akarja kifejezni, hogy akkor a halászati jog önálló jogosítvány is lehetett és nem volt elválaszthatatlanul összekötve a

parti birtok tulajdonával. E törvényt megelőzően valóban önállósítható jogként szerepelt a halászat, mely rendszerint a parti birtok *tartozékaként* jelent meg. Az 1888.-i törvény azonban a halászati jogot elvileg hozzáragasztotta a parti birtokhoz és így tulajdonképpen a *birtok alkotórészévé* tette.

A halászó víz határaitra vonatkozólag a joggyakorlat már az volt ebben a Degré által vizsgált negyedik korszakban, hogy ha a folyó két szemben fekvő partja más-más birtoka volt, a határ elvileg a folyó közepén húzódott. Az oszthatatlanul gyakorolt balatoni halászat a XV. század folyamán megszorítást szenvedett, amennyiben egyes halászatra jogosultak olyan vízrészeket hasítottak ki a Balatonból, amelyek kizárólag őket illették. A XVI. század elején már a parti birtokhoz tartozó halászó víznek pontos határleírásával is találkozunk. Ezen a Balaton-részen csak a birtok tulajdonosa volt jogosult halászni vagy halásztatni. A Balaton más részeit azonban, melyeket ily határokkal kizárólagos halászterületekké nem hasítottak ki, továbbra is a balatoni halászati jogtulajdonosok közösen hasznosíthatták. Most sem tartozott ugyanis minden balatonparti birtokhoz halászati jog.

Szokásban volt már ebben a korszakban a halászóvizek önálló bérbeadása, különösen városi polgárok vagy jobbágyok, néha más nemesek részére. A bérbeadott halászat után a bérlő majdnem mindig pénzben s csak ritkábban halban is meghatározott bért fizetett. A bérleti idő legalább egy év, csak a XVIII. században találkozunk 3 éves bérlettel is.

A XIV. és XV. században már *haltenyésztest* célzó közigazgatási jogi intézkedések is felmerülnek. Előfordul az is, hogy halastavakba külön hozatnak halivadékok (Pannonhalmi Rendtörténet, 1508. évből). Már ekkor érvényre jutott az az elv, hogy a halfogó rekesztéknek csak a folyás felét szabad elzárni, hogy a halnak felfelé vagy lefelé vonulását ne akadályozzák. Találkozunk már egyes halászati módoknak vagy halászó eszközök használatának tilalmazásával. Különösen tiltották a méreggel való halászt. Elrendelték, hogy télen a jeget zárt vizekben feltörjék, nehogy a halak megfulladjanak. A kiméleti idő bevezetéséről nem igen találkozott adat, csak az éjjeli halászat eltiltásáról, inkább az orvhalászat meggátlása céljából. A halak írási idejére szóló halászati tilalmat — a felkutatott források szerint — először Segesvár rendelte el 1608-ban.

A halászati jog büntetőjogi védelméről pozitív adatok nem kerültek elő. Ennek oka Degré szerint valószínűleg az, hogy a jobbágy-orvhalászok ellen indított bűnügyek az urizék vagy a vármegye előtt folytak és ezekről írásbeli emlék vajmi kevés maradt. Városi jogunkban inkább lehet találni az orvhalászatot és hasonló cselekményeket büntetéssel sujtó rendelkezéseket.

Lukács Károly dr.

A „*Sporthorgász*“ című fiatal testvérlap, mely Székely-Körmöczy Sándor mérnök szerkesztésében ezidén 4. évfolyamába lépett és már e rövid idő alatt is az egész magyar sporthorgásztársadalmat meghódította, a folyó évi március havától kezdve új és talán még szebb kiállításban jelenik meg. Gazdát is cserélt ugyanekkor és azóta dr. Szentmiklósi József székesfővárosi tanácsi főjegyző szerkeszti és Szalkai Béla gépészmérnök a kiadója. Mindketten a magyar sporthorgászok kiválóságai. A lap tartalma gazdag és változatos, mint eddig is az volt. Jövőjét mindennél jobban biztosítja a haza megnagyobbodása olyan visszacsatolt vizeivel és vidékeivel, melyek a legnemesebb sporthaloknak: a pisztrángoknak lakóhelyei.

„*Magyar halászujság*“. E címen nem nyomtatásban, hanem *ceruzával rajzolt* igen szép címlappal és végéig *ceruzával írt* érdekes tartalommal küldött be hoz-

zánk egy „lapot“ a szerzője és szerkesztője: *Miszlay József* öcsényi kishalász. E lap egyetlen példánya úgy született meg, hogy ő — mint nekünk levelében írja — nem tudott sem az Országos Halászati Egyesület, sem pedig ennek immár *negyven esztendő*s hivatalos közlönye: a „Halászat“ létezéséről. Amint megtudta, *azonnal belépett a egyesület tagjai sorába*, s ma már lelkes olvasója a „Halászat“-nak.

A „Magyar halászujság“ azért nem veszett el, sőt annak ceruzával írt több cikke és szerzőjük egyéb írásai a „Halászat“-ban nyomtatásban is meg fognak jelenni a közel jövőben.

A „Halászat“-ról, saját lapunkról, is meg kell itt emlékeznünk, bár a nyomda változást, melyen a múlt hónapban átesett, már előre jeleztük. A májusi számunktól kezdve lapunkat nem az Országos Fegyintézet nyomdája állítja elő, hanem a *Kapisztrán-nyomda*, mely szintén Vácon van s a Szent Ferenc-Rend vezetése alatt álló, modern szedőgépekkel dolgozó üzem. — A lap szerkesztőjének és kiadójának személyében változás nem történt. A *lappéldányok számozása azonban változik*, s mostantól fogva a régi tradícióval szakítva, a kettős számozást hivatalos kívánságra megszüntettük. Júniusi számunk tehát már nem 11—12., hanem 11. szám a címlapon. Így kell folytatnunk a számozást; ez év végén tehát a 17. számmal fog végződni negyvenedik évfolyamunk.

UJDONSÁGOK — VEGYESEK.

Adatok a süllőivadék táplálásához.

1938. év októberében a gödöllői tógazdaságban sikeresen tenyésztett egy nyaras 14—16 cm-es süllőivadéknak a gyomortartalmát volt alkalmam vizsgálni. Mivel a süllőivadék táplálkozására vonatkozólag még sok vitás kérdés forog fenn, szükséges, hogy ezekkel az adatokkal hozzájáruljak a kérdés tisztázásának megközelítéséhez. A német irodalom (Schäperclaus: *Lehrbuch der Teichwirtschaft* p. 16.) szerint az egy nyaras süllőivadék tulnyomó részt planktonnal él, a két nyaras már a kiadósabb parti és fenékfaunát fogyasztja és csak a három nyaras folytat ragadozó életmódot. Ezekkel a megállapításokkal ellentétben az általam vizsgált gödöllői egy nyaras ivadékok táplálékát csaknem kizárólag a partifauna állatai képezték, így a bolharák (Carinogammarus), vízi ászkák (Asellus), zöld árvaszunyog lárvák (Tanytarsus), nagyobb szitakötő lárvák (Calopteryx) és kérészek (Chloëon) lárvái. Ezek az állatok kivétel nélkül a parti vegetáció faunájához tartoznak. Az egyik nagyobb ivadék gyomrában egy 1 cm-es kárászt is találtam, kézenfekvő bizonyítékaul annak, hogy az egy nyaras süllő ivadék étlapjáról a huzledel sem hiányzik. Hogy a kis süllők jó étvágyat bizonyítsam, két állat gyomrának teljes tartalmát felsorolom, megjegyezve azt hogy a halak gyomra szinte mekkadáig tömve volt. Az egyik ivadék gyomrában volt 7 drb. 0.5—1 cm. hosszú bolharák, 6 darab kb. 0.7 cm-es ászkarák, 10 darab 1—1.5 cm hosszú szitakötő lárvá, és 128 darab kb. fél centiméter hosszú kérész lárvá. A másik ivadék gyomrában 6 bolharákot, 13. 1—2 cm hosszú zöld árvaszunyog lárvát, 3 szitakötő lárvát és 82 kérész lárvát tudtam összeszámolni. Persze a többi vizsgált ivadék sem maradt ezek mögött falánkság dolgában. Két évvel ezelőtt Tihanyban kb. hasonló nagyságú balatoni süllők gyomrát vizsgáltam (ezek életkorát pontosan nem állapítottam meg). Ezek gyomrában a Balaton vizében nagy tömegben előforduló planktoni rákokat (Diptomus, Leptodora, Diaphanosoma, Cyclops, Daphnia.) találtam. Viszont a

Balatonban az a helyzet, hogy ott a parti fauna igen szegény, a fenékfauna pedig gyakorlatilag semmi, úgy, hogy itt a süllőivadék kénytelen a sokkal szaporítlanabb táplálkozással, a planktonikus törperákok fogyasztásával beérni.

Dr. Woynárovich Elek.

Emlékezés Purgly Párról.

Az emberi sors végzetserű beteljesedése azoknál az embertársainknál fájdalmas, kiket különösképen szeretünk. — A Mindenható elhívta őt! A jó ember elment az örök útra, minden szenvedés nélkül, itthagya a nagy úrt, mélységes fájdalmat és az emlékezés tiszta fényét.

Drága halott, jó Pali bácsi!

Nem lehettem ott ravatalodnál, nem érezhettem elszálló lelked közelségét, de úgy érzem, hogy most, amikor e sorokat írom, rám tekintesz és atyái nézésed bársnyosó simítása bevonja egész lényemet. A szív erejével és a gondolat tisztaságával foglalkozom személyeddel, hogy elbúcsúzzam Tőled. Nehéz feladat, mert leírni azt, hogy nagy ember voltál az elmulás légkörét hozza felém. Elképzelhetetlenül győtrő érzés ama tudat, hogy akit szeretünk nincs többé, hogy elment valaki közülünk, kit rajongva csodáltunk és mindennek felett tiszteltünk. A Te lényed több volt mint apa, több mint barát, Te kiválasztott voltál, Istennek kedves gyermeke, kit a hosszú élet nehéz munkája után a Teremtő igazságos ítélete a földöntúli Édenbe kísért.

Emlékezni Rólad annyi, mint elteni a szeretet és hála selymes érzésével, különösen nekünk Zimmereknek, kiket úgy érzem szerettél és akik Téged Atyjukként tiszteltek.

Amit itt hagytál, drága jó Pali bácsi, olyan mű, melyet alkotó géniuszod tett naggyá és amelyet nekünk kétszeres hűséggel kell tovább vinnünk, hogy emléked örök legyen, hogy fájdalmunk alkotásod maradandóságában találjon enyhülést.

Ifj. Zimmer Ferenc.

Személyi hírek. A Kormányzó Úr Öfömméltósága **Tomcsányi Vilmos Pál dr. ny. igazságügyminisztert** élethossziglan a magyar országgyűlési Felsőház tagjává nevezte ki. Az Országos Halászati Egyesület nagyérdemű elnökét érte ez a kitüntetés, mely általános örömet keltett a halászati szakkörökben is. Ő exellenciájának e helyen olvasóink nevében is igaz tisztelettel fejezzük ki jókívánságainkat.

Ifj. Zimmer Ferenc tagtársunkat, egyesületünk választmányi tagját a májusi választásokon Budapesten országgyűlési képviselővé választották. Öszintén gratulálunk neki ezúton is.

Dr. Scherffel Aladár, a szegedi Ferenc József tudományegyetem tiszteletbeli doktora és c. ny. r. tanára, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, számos bel- és külföldi tudóstársaság tiszteleti, illetőleg rendes tagja élete 75. évében június hó 1-én Tihanyban elhunyt. Temetése a tudományos körök nagy részvétele mellett ugyanott volt június 3-án.

Scherffel Aladár a vizek alsórendű mikroszkópos világának, főleg a legapróbb egysejtű algáknak volt a külföldön is mindenütt nagyrabecsült kutatója. Azoknak az élőlényeknek, melyek mintegy az első szemét alkotják annak a bonyolult láncolatnak, melynek további láncszemei a természetes haltáplálék és végül a — hal. Régen Gődöllőn élt és búvárkodott, most már hosszú évek óta Tihanyban, a Magyar Biológiai Kutató Intézetnek volt állandó tudományos munkatársa.

Egy szerény, csendes, de nagy magyar tudós szállt sírba, akinek emlékét tudományos munkái őrzik hazánk dicsőségére.

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMENY.

A m. kir. belügyminiszter úr az ÖNKORMÁNYZATI TESTÜLETEK KÁRPÓTLÁSI VAGYONA tompa-kelebia tógazdaságának 1940. évi március hó 1. napjától való haszonbérbeadására nyilvános versenytárgyalást hirdet.

A teljes szövegű versenytárgyalási hirdetmény (ajánlat, versenytárgyalási és haszonbérleti szerződés feltételei) valamint a szükséges űrlapok a m. kir. kincstári jogügyi igazgatóság IV. ügyosztályának irodájában (Budapest, V. Markó utca 16. II. em. 100. sz.) a hivatalos órák alatt (d. e. 9—2 óráig) 4 P áron beszerezhetők.

Az ajánlatokat a m. kir. Belügyminiszterium XII. ügyosztályánál 1939. évi június hó 27. napja déli 12 óráig kell benyújtani.

M. Kir. Kincstári Jogügyi Igazgatóság,

Arjegyzés. A Halbizományi és Halértékesítő r.-t és Zimmer Ferenc halkereskedelmi r.-t.-től nyert értesítés szerint május hó folyamán a nagybani halárak kilogrammonként a következők voltak:

Édesvizi élőponty	nagy	1.60—1.90 P
	közép	1.20—1.40 „
	kicsi	0.90—1.10 „
Édesvizi jegeltponty	nagy	0.90—1.20 „
	kicsi	0.50—0.90 „
Balatoni fogassüllő	I. oszt.	5.20 „
	II. oszt.	3.20 „
	III. oszt.	2.60 „
	IV. oszt.	2.30 „
Fogas süllő	I. oszt.	3.50—4.50 „
	II. oszt.	2.60—3.50 „
	III. oszt.	2.50—2.60 „
	IV. oszt.	2.50—2.60 „
Harcsa	nagy	2.—2.60 „
	kicsi	1.40—2.— „
Pisztrángsügér		1.20 „
Csuka		0.90—1.10 „
Compó		1.—1.10 „
Márna		0.90—1.20 „
Féherhal		0.35 „
Balatoni keszeg		0.35 „

A lap kiadásáért felelős: **Dr. Unger Emil.**

BARTA LIPÓTNÉ HALKERESKEDŐ

TELEFON:
Iroda: 185—0—71.
Üzlet: 185—5—84.

BUDAPEST, IX., KÖZP. VÁSÁRCSARNOK

Az ország számtalan tógazdaságától kapom a legkitűnőbb elismeréseket, melyszerint a gumiüzememben sokévi tapasztalattal készített

gumi halászcizmák

tartósság tekintetében utolérhetetlenek. — Hosszúszerű halászcizmáim a legnemesebb és legerősebb autógumiból készülnek és dacára annak, hogy ára szokatlanul olcsó, mégis

ZIMMER FERENC

Halkereskedelmi Rt.

Veszünk és eladunk bármily mennyiségű élő- és jegelthalat.

Központi telep: IX., Gönczy Pál-u. 4. Telefon: 185-4-48.

Fióküzletek: IX., Központi vásárcsarnok. Telefon: 185-4-48. — V., gr. Tisza István-u. 10. Telefon: 181-6-79. — VII., Garay-téri vásárcsarnok. Telefon: 130-4-48.

Iroda: VIII., Horánszky-utca 19. Telefon: 135-3-39.

Budapest.

Halászháló

puha inslég és kötél, hálófonal, párafa-alattság, rebzsinór minden mennyiségben kapható

Ádám Miksa Rt.-nál, Bpest.

Főüzlet: IV., Ferenc József rakpart 6—7. A Ferenc József híd és Erzsébet híd között. Telefon: 18-59-65.

Fióküzlet: VII., Thököly-út 16. szám. A Keleti pályaudvar ind. oldalával szemközt. Telefon: 13-98-61.

a tartóssága fölülmul minden más anyagból készült halászcizmát. — Ára az Egyesület t. tagjai részére páronként 26 P. Kérdezősködére szívesen megnevezem, hogy mely tógazdaságoktól lehet érdeklődni, a nagyon bevált

VULKÁN-HALÁSZCSIZMÁIMRÓL

BARNA BÉLA gumiüzem, PÉCS

Ferenciek u. 8.

Halbizományi és Halértékesítő Rt.

A Magyar Tógazdaságok Rt. kizárólagos bizományosa

Igazgatóság: Budapest, V., József-tér 8. Telefon: 18-09-21, 18-09-22.

Levélcím: Budapest 4, postaiókök 271. Távirati cím: Tógazdaságok.

Telep és iroda: Budapest, IX., Csarnok-tér 5. Telefon: 18-56-36.

Elárusítóhely: Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Telefon: 18-56-36.

Szállítási iroda: Budapest, I., Budaörsi-út 87. Telefon: 26-87-16.

Megvesszük tógazdaságok egész haltermését, szállítunk a Magyar Tógazdaságok Rt. kezelésében levő tógazdaságokból elsőrendű, gyorsnövésű egy- és kétnyaras tenyészpontyot, anyapontyot, minden más tenyészhalat s megtermékenyített fogassüllőikrát.

